

I. IZGON IZ RAJA

1 Mojzes 3,1-24

3

¹ Kača pa je bila bolj prekanjena kakor vse živali na polju, ki jih je naredil GOSPOD Bog. Rekla je ženi: »Ali je Bog res rekel, da ne smeta jesti z nobenega drevesa v vrtu?«
² In žena je rekla kači: »Od sadu drevja v vrtu jeva, ³ »le z drevesa sredi vrta,« je rekel Bog, »ne jejta sadu, tudi dotikajta se ga ne, sicer bosta umrla!«⁴ Kača pa je rekla ženi: »Nikakor ne bosta umrla!«⁵ V resnici Bog ve, da bi se vama tisti dan, ko bi jedla z njega, odprle oči in bi postala kakor Bog, poznala bi dobro in húdo.«⁶ Žena je videla, da je drevo dobro za jed, mikavno za oči in vredno poželenja, ker daje spoznanje. Vzela je torej od njegovega sadu in jedla, dala pa je tudi možu, ki je bil z njo, in je jedel.⁷ Tedaj so se obema odprle oči in spoznala sta, da sta naga. Sešila sta si predpasnika iz smokvinih listov.

⁸ Zaslišala sta glas GOSPODA Boga, ki je ob dnevnem vetriču hodil po vrtu. Človek in njegova žena sta se skrila pred GOSPODOM Bogom sredi drevja v vrtu.⁹ GOSPOD Bog je poklical človeka in mu rekel: »Kje si?«¹⁰ Rekel je: »Slišal sem tvoj glas v vrtu, pa sem se zbal, ker sem nag, in se skrila.«¹¹ Pa je rekel: »Kdo ti je povedal, da si nag? Si mar jedel z drevesa, s katerega sem ti prepovedal jesti?«¹² Človek je rekel: »Žena, ki si mi jo dal, mi je dala z drevesa in sem jedel.«¹³ GOSPOD Bog je rekel ženi: »Kaj si to storila?« Žena je odgovorila: »Kača me je zapeljala in sem jedla.«¹⁴ GOSPOD Bog je rekel kači:

»Ker si to storila,
bodi prekleta med vso živino
in vsemi poljskimi živalmi.

Po trebuhu se boš plazila
in prah jedla
vse dni življenja.

¹⁵ Sovraštvu bom naredil med teboj in ženo
ter med tvojim zarodom in njenim zarodom.

On bo prežal na tvojo glavo,
ti pa boš prežala na njegovo peto.«

¹⁶ Ženi pa je rekel:

»Zares, mnogo boš trpela v svoji nosečnosti
in v bolečinah boš rojevala otroke.

Po možu boš hrepenela,
on pa bo gospodoval nad teboj.«

¹⁷ In človeku je rekel:

»Ker si poslušal glas svoje žene
in jedel z drevesa,

o katerem sem ti zapovedal in rekel: »Nikar ne jej z njega!«
naj bo zaradi tebe prekleta zemlja;
s trudom boš jedel od nje vse dni svojega življenja.

¹⁸ Trnje in osat ti bo rodila
in jedel boš poljsko rastlinje.

¹⁹ V potu svojega obraza
boš jedel kruh,
dokler se ne povrneš v zemljo,
kajti iz nje si bil vzeta.

Zares, prah si
in v prah se povrneš.«

²⁰ Človek je imenoval svojo ženo Eva, ker je postala mati vseh živih.²¹ GOSPOD Bog je naredil človeku in njegovi ženi suknji iz kože in ju oblekel.²² Tedaj je GOSPOD Bog rekel: »Glejte, človek je postal kakor eden izmed nas, saj pozna dobro in húdo. Da ne bo zdaj iztegnil roke in vzel še z drevesa življenja ter jedel in živel na veke!«²³ In GOSPOD Bog je odpravil človeka iz edenskega vrta obdelovat zemljo, iz katere je bil vzeta.²⁴ Izgnal je človeka in postavil vzhodno od edenskega vrta kerube in meč, iz katerega je švigal ogenj, da bi stražili pot do drevesa življenja.

OPIS PRIZORA:

V središču raja je drevo spoznanja dobrega in hudega, s prepovedanimi sadeži. Tam je tudi kača, ki predstavlja zapeljivca hudiča, ki je pregovoril prva človeka, da sta segla po prepovedanem sadu. Adam in Eva sta oblečena v koži, da bi prekrila svojo goloto. Sta skrita za grmovjem, kjer klečita, ker se pogovarjata z Bogom. Bog je prisoten kot luč, ki sveti nanju. V rajju so tudi živali, ki se pasejo in predstavljajo harmonijo raja, kar dopolnjuje naravno okolje, že samo na sebi lepo. Morje, ki ga vidimo za tem prizorom, predstavlja svet izven raja, kamor sta se Adam in Eva izgnala.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Adam in Eva v rajju sta človeka v zelo osebnem stiku z Bogom. Dejansko živita skupaj z njim. Za raj je v hebrejščini uporabljena beseda gan, ki pomeni zaščititi, skriti, braniti. Iz hebrejščine v grščino je ta izraz preveden z besedo *paradéisos* (paradiž) ki izvorno označuje del omejenega zemljišča oz. zemljišča odrezanega od ostalega prostora. Če strnemo oba pomena in upoštevamo kontekst Svetega pisma, ju lahko razlagamo kot osebni izključujoč odnos med dvema stranema, dvema partnerjema. Tak odnos oba zavezuje prostovoljno, ker ju k tej zavezanosti žene medsebojna ljubezen.

Te vrste odnosa naj bi bil tudi odnos Adama in Eve z Bogom, zato raj bolj kot nek prostor označuje odnos. Bog je s svoje strani namreč zanj storil vse, kar bi bilo lahko najbolje zanj, ker ju je ljubil. Zanju je ustvaril zemljo, živali in rastlinje, vendar tudi možnost svobodne izbire zanj ali proti njemu. Ljubi se lahko namreč le v svobodnem odnosu, kjer obstaja tudi druga možnost. To drugo možnost simbolizira drevo sredi vrta 1Mz 3,3. To drevo je poimenovano tudi drevo spoznanja dobrega in hudega 1Mz 2,16 ali drevo zakona oz. zapovedi, če o tem razmišljamo v okviru hebrejske tradicije. V razmerju iz ljubezni je temeljnega pomena zvestoba, kar pomeni držati se nekih pravil, za katere vesta oba, ki se ljubita.

Kača, ki simbolizira zlo, hudiča, zapeljivca, je skušnjava, privid, ki vzbudi dvom v ljubljene. Skušnjavec Adama in Evo tako nagovarja k sadu spoznanja dobrega in hudega, ko jima obljublja, da izven zvestobe Bogu, od katerega sta ljubljena, obstaja lepši svet, nekaj čisto drugega, novega. Toda takoj po grehu pride spoznanje privida, občutek sramu, zavest prevare in razočaranje. Spoznata laž, ki bo odslej temeljni greh ljudi. Odslej preko laži vstopajo v človeka vsi ostali grehi. Počutita se razgaljena, naga, zato sta se skrila ter si sešila obleke iz kože. Njuna nagota pomeni začetek ranljivosti notranje in zunanje, ki je smrt. Podre se zaupanje drug v drugega, rodi se nezaupanje, nespoštovanje ter medsebojno obtoževanje.

V naših jaslicah ju vidimo še vedno v stiku z Bogom, čeprav sta že grešila, za njima, izven raja, je že morje, ki je v Svetem pismu navadno simbol smrti, nevarnosti, ločenosti (lahko pomislimo na vesoljni potop). Vržena sta v svet, v umiranje in hrepenenje po Bogu ter drug po drugem.

Zgodbo Adama in Eve na nek način doživlja vsak izmed nas v svoji notranjosti preko izkušnje greha, nezaupanja, strahu, iskanja Boga ter drugega človeka. Po tem človekovem padcu in odločitvi za ločitev od Boga, se Bog odloči za projekt odrešenja. Sklene zavezo najprej z Noetom. Ta zaveza zadeva celotno stvarstvo, kjer živi človek. Zatem sledi velika zaveza z Abrahamom glede potomstva in zemlje (obljubljene dežele), kar se je uresničilo z Mojzesom.

II. ABRAHAM DARUJE IZAKA

1 Mojzes 22,1-19

22

¹ Po teh dogodkih je Bog preizkušal Abrahama. Rekel mu je: »Abraham!« Rekel je: »Tukaj sem.« ² Pa je rekel: »Vzemi svojega sina, svojega edinca, ki ga ljubiš, Izaka, in pojdi v deželo Moríja! Tam ga daruj v žgalno daritev na gori, ki ti jo bom pokazal!« ³ Abraham je vstal zgodaj zjutraj, osedlal osla, vzela s seboj dva hlapca in svojega sina Izaka. Nacepil je drv za žgalno daritev, potem pa je vstal in odšel proti kraju, o katerem mu je govoril Bog. ⁴ Tretji dan je povzdignil oči in od daleč zagledal kraj. ⁵ Rekel je hlapcema: »Ostanita tukaj z oslom, jaz in deček pa greva tjakaj, da pomoliva. Potem se vrneva k vama.«

⁶ Abraham je vzela drva za žgalno daritev in jih naložil svojemu sinu Izaku, v svojo roko pa je vzela ogenj in nož. In šla sta oba skupaj. ⁷ Izak je nagovoril svojega očeta Abrahama in rekel: »Moj oče!« Ta je rekel: »Tukaj sem, moj sin.« Pa je rekel: »Glej, ogenj in drva, kje pa je jagnje za žgalno daritev?« ⁸ Abraham je rekel: »Bog si bo preskrbel jagnje za žgalno daritev, moj sin.« In šla sta oba skupaj.

⁹ Prišla sta na kraj, o katerem mu je Bog rekel. Tam je Abraham sezidal oltar in razložil drva. Zvezal je svojega sina Izaka in ga položil na oltar na drva. ¹⁰ Potem je Abraham iztegnil svojo roko in vzela nož, da bi zaklal svojega sina. ¹¹ Tedaj mu je zaklical GOSPODOV angel iz nebes in rekel: »Abraham, Abraham!« Rekel je: »Tukaj sem.« ¹² In je rekel: »Ne izteguj svoje roke nad dečka in ne stôri mu ničesar, kajti zdaj vem, da se bojiš Boga, saj mi nisi odrekel svojega sina, svojega edinca.« ¹³ Abraham je povzdignil oči in pogledal, in glej, za njim je bil oven, ki se je z rogovi zapletel v grmovje. Abraham je torej šel in vzela ovna in ga daroval v žgalno daritev namesto svojega sina. ¹⁴ Zato je Abraham tisti kraj imenoval »GOSPOD bo preskrbel«, kakor pravijo danes: Na gori GOSPODOVI bo preskrbljeno.

¹⁵ GOSPODOV angel je drugič poklical Abrahama iz nebes ¹⁶ in rekel: »Prisegel sem pri sebi, govori GOSPOD: Ker si to storil in nisi odrekel svojega sina, svojega edinca, ¹⁷ te bom zares obilno blagoslovil in silno namnožil tvoje potomstvo, kakor zvezde na nebu in kakor pesek, ki je na morskem bregu. Tvoji potomci bodo vzeli v posest vrata svojih sovražnikov ¹⁸ in s tvojimi potomci se bodo blagoslavljali vsi narodi na zemlji, ker si poslušal moj glas.«

¹⁹ Abraham se je vrnil k hlapcema, vzdignili so se in skupaj odšli proti Beeršébi. In Abraham je prebival v Beeršébi.

OPIS PRIZORA:

Prizor prikazuje, kako Abraham daruje svojega edinorojenega sina Izaka, ki sta ga s Saro zelo dolgo pričakovala. Njegovo rojstvo kljub Sarini starosti je bilo sad Božje obljube Abrahamu, kateri je veroval. Abrahama vidimo prav v trenutku, ko hoče zabosti svojega sina, vendar mu Božji angel to prepreči. Namesto Izaka bo žrtvovan oven, ki se je nenadoma pojavil tam v bližini. Abraham je dokazal zvestobo Bogu, za kar bo sledilo veliko plačilo s številnimi potomci in obljubljeni deželo.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Zaveza med Bogom in človekom se z Abrahamom obnovi. Božje delo odreševanja človeka se nadaljuje. Abraham sliši Božji klic na pot v obljubljeni deželo, ki postane podoba klica, ki ga je mnogo let kasneje slišal Mojzes, da se ljudstvo vrne v isto obljubljeni deželo, od koder je prišlo v Egipt. Bog tako že prek Abrahama pripravlja deželo in okolje, kjer se bo rodil Jezus Kristus.

Bog Abrahama preizkuša, da bi videl, kdo je zanj na prvem mestu; ali Bog, ki je njegov stvarnik ali pa njegov edini pravi potomec Izak, ki pomeni njegovo prihodnost. Pravzaprav ga preizkuša, koliko se zanaša le nase, koliko pa zaupa, da bo Bog sam poskrbel zanj. Ko prestane to preizkušnjo, je nagrajen z obljubo številnega potomstva in zemlje (obljubljene dežele).

Darovanje sina Izaka na oltarju je postalo znamenje zaveze med človekom in Bogom. Božja obljuba se glasi: »Prisegel sem pri sebi, govori Gospod: ker si to storil in nisi odrekel svojega sina, svojega edinca, te bom zares obilno blagoslovil in silno namnožil tvoje potomstvo, kakor zvezde na nebu in kakor pesek, ki je na morskem bregu.« (1Mz 22 16-17).

Abrahamov odnos do sina Izaka je tudi že podoba odnosa med Bogom Očetom in Sinom, ko Oče daruje svojega Sina kot spravno daritev za greh. Razlika je samo v tem, da je relacija tokrat obrnjena; ne odgovarja človek na Božje vabilo, pač pa se Bog iz ljubezni sam poniža pred človekom in mu da zgled z žrtvovanjem vsega kar ima, to je samega sebe.

V grmu vidimo ovna. Žgalna daritev živali v Stari zavezi simbolično ponazarja zavezo med Bogom in človekom, zavezo, ki je zagotovljena z živalsko krvjo in mesom, kot namdomestek za človeško kri in meso. Navadno so pred žgalno daritvijo živali prepolovili (glej 1Mz 15, 9-21). Na ta način so nakazali to, kar naj se zgodi s tistim, ki bi prelomil zavezo; naj bo razpolovljen, kot ta žival. Po drugi strani dve polovici predstavljata obe strani, ki sklepata zavezo. Zaveza je samo celota; obstaja samo tedaj, ko sta polovici združeni. Žival ne more živeti, če je razpolovljena, tako tudi dva partnerja v odnosu ne, če med njima ni zavezanosti zvestobi, spoštovanju, ljubezni.

III. JAKOBOV BOJ Z BOGOM

1 Mojzes 32,23-33

²³ Toda vstal je tisto noč, vzel svoji ženi, dekli in enajst sinov ter šel po brodu prek Jabóka. ²⁴ Vzel jih je in jih spravil čez reko. Čez je spravil tudi svoje premoženje.

²⁵ Ko je Jakob ostal sam, se je neki mož bojeval z njim, dokler se ni vzdignila jutranja zarja. ²⁶ Videl je, da ga ne bo zmogel, zato ga je udaril v kolk, tako da se je Jakobov kolčni sklep izpahnil, ko se je bojeval z njim. ²⁷ Potem je rekel: »Spusti me, kajti zarja že vstaja!« Rekel je: »Ne bom te spustil, dokler me ne blagosloviš.« ²⁸ Rekel mu je: »Kako ti je ime?« Pa je rekel: »Jakob.« ²⁹ In je rekel: »Tvoje ime ne bo več Jakob, temveč Izrael, kajti bojeval si se z Bogom in z ljudmi in si zmagal.« ³⁰ Jakob je vprašal: »Povej, prosim, kako ti je ime?« Pa je rekel: »Čemu sprašuješ po mojem imenu?« Potem ga je tam blagoslovil. ³¹ Jakob je tisti kraj imenoval Penuél: »Kajti videl sem Boga iz obličja v obličje in kljub temu ostal živ.« ³² In sonce je vzhajalo nad njim, ko je šel mimo Penuéla in pri tem šepal zaradi kolka.

³³ Zato Izraelovi sinovi vse do danes ne jedo stegenske mišice, ki je na kolčnem sklepu. Kajti udaril je Jakoba v kolk, v stegensko mišico.

OPIS PRIZORA:

Izaku, Abrahamovemu sinu se je rodil Jakob, ki je od Boga, po borbi z njegovim angelom, dobil ime Izrael, ki pomeni oče izvoljenega ljudstva. To bližnje srečanje z Bogom je pomenilo začetek velikega uresničevanja Božje obljube, dane Abrahamu. Očaka Jakoba v prizoru vidimo v situaciji proti koncu boja z Božjim angelom pred hudournikom Jabok, ki je poln vode. Z eno roko se drži za kolk, z drugo drži angela za roko, ker hoče preprečiti nov udarec. Angel ima v drugi roki znamenje blagoslova, med katerim Jakobu podeli novo ime »Izrael«.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Jakob je prevaral svojega brata Ezava, da bi si pridobil prvorojenski blagoslov od očeta Izaka in tako postal vključen v Božjo obljubo. Zaradi tega je moral napraviti nekakšno pokoro, se za to odkupiti, čeprav je v sanjah od Boga dobil obljubo glede zemlje in potomcev. Ta pokora je bil beg pred svojim bratom, katerega najpomembnejši del je postal boj z Bogom v sanjah ob hudourniku Jabok, tik preden se je srečal in spravil s svojim bratom. Hudournik Jabok lahko torej beremo, kot simbol ločitve med njima.

Vse se je zgodilo tik zatem, ko je Jakob čez Jabok, ki je veljal za zelo nevaren hudournik (v puščavi hudourniki v času deževja pridrvijo z veliko silovitostjo), na brodu spravil vse svoje domače in vse imetje. Ta dogodek je že podoba prehoda Izraelcev čez Rdeče morje. Ko je vse spravil čez, je ostal sam ter imel sanje, kakor pravi 1 Mz 32, 25-33: Nek mož se je bojeval z njim, dokler se ni vzdignila jutranja zarja. Tisti mož, ki je bil angel, je videl, da Jakoba ne bo uspel premagati, zato ga je udaril v kolk in mu izpahnil kolčni sklep. »Potem je rekel: 'Spusti me, kajti zarja že vstaja!' Rekel je: 'Ne bom te spustil, dokler me ne blagosloviš.' Rekel mu je: 'Kako ti je ime?' Pa je rekel: 'Jakob.' In je rekel: 'Tvoje ime ne bo več Jakob, temveč Izrael, kajti bojeval si se z Bogom in z ljudmi in zmagal.' Jakob je vprašal: 'Povej, prosim, kako ti je ime?' Pa je rekel: 'Čemu sprašuješ po mojem imenu?' Potem ga je tam blagoslovil. Jakob je tisti kraj imenoval Penuél: 'Kajti videl sem Boga iz obličja v obličje in kljub temu ostal živ.' In Sonce je vzhajalo nad njim, ko je šel mimo Penuéla in pri tem šepal zaradi kolka.«

Zmaga Jakoba nad Bogom pomeni zmago njegove vere in vztrajnosti in ne kakšno fizično ali drugačne vrste zmago. To je bila preizkušnja, ki ga je napravila ponižnega in odprtega za Božje delo po njem samem. Pomenila je zavezo med Bogom in njim. Jakob, ki se je odslej imenoval Izrael, je tako postal začetnik izvoljenega ljudstva, ki se je po njem začelo imenovati Izraelci.

IV. JAKOB SE NASELI V KANAANU

1 Mojzes 33,18-20

¹⁸ Jakob je iz Mezopotamije zdrav prišel do mesta Sihema v kánaanski deželi in se ušotoril pred mestom. ¹⁹ Od sinov Hamórja, Sihemovega očeta, je za sto cekinov kupil kos polja in si tam razpel šotor. ²⁰ Tam je postavil tudi oltar in ga imenoval El, Izraelov Bog.

OPIS PRIZORA:

Jakobu se je rodilo 12 sinov, ki so postali začetniki 12 Izraelovih rodov. Njihova imena so, od najstarejšega do najmlajšega: Ruben, Simeon, Levi (iz njega je izšel duhovniški rod, imenovani Leviti), Juda (tega rodu je bil kralj David in Jezus), Dan, Neftali, Gad, Aser, Isahar, Zabulon, Jožef (ki je bil od bratov prodan v Egipt) ter najmlajši Benjamin. Najpomembnejši med njimi, glede na tedanji trenutek v zgodovini odrešenja, je bil Jožef, ki so ga bratje prodali trgovcem, kar jim je odpustil in jih v času lakote z vsemi njihovimi potomci sprejel v Egipt, kjer so edino lahko preživeli. Tam se je rodil tudi Mojzes. Za nadaljno zgodovino odrešenja pa je bil najpomembnejši Juda, ki pa je prišel do izraza šele mnogo let kasneje, ko je bilo severno Izraelsko kraljestvo uničeno. Iz Judovega rodu je izšel kralj David, prištet pa mu je bil tudi Jezus.

V našem prizoru vidimo Jožefove sanje s snopi, ki napovedujejo njegovo oblast nad svojimi brati in so napoved bivanja Izraelcev v Egiptu.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Jakobovi oz. Izraelovi sinovi so postali začetniki 12 Izraelovih rodov in tako predstavljajo začetnike izvoljenega ljudstva. Dvanajsteri Izraelovi sinovi so podoba dvanajstih apostolov, ki jih bo kasneje izbral Jezus. Odrešenih naj bi bilo vseh dvanajst Izraelovih rodov, taka je želja Kristusa, vendar kot vemo, niso bili vsi apostoli zvesti. Vedno obstaja možnost drugačne odločitve, pretrganje zaveze, kar se je dogajalo že z nekaterimi od Izraelovih rodov. Nekateri od njih so skozi zgodovino dejansko izginili, se asimilirali z ostalimi narodi. Vendar Božja želja je drugačna. Bog želi rešiti vse, ohraniti zavezo z vsemi, saj število 12 pomni polnost, se pravi vsi ljudje.

Ritualna oblika spominjanja zaveze z Bogom so vse do odhoda iz Egipta ostale klavne in žgalne daritve, ki so bile nadaljevanje tradicije Abrahamove daritve. Žgalne daritve zaklanih živali na oltarju so kot pri Abrahamu simbolizirale smrt tistega od partnerjev v zavezi, ki bi se tej zavezi izneveril. Lahko bi rekli: Kdor se bo izneveril zavezi, bo končal z nasilno smrtjo, kakor ta žival ali kakor te živali. Hkrati so bile te žrtvovane živali nadomestna zadostilna žrtev Bogu za grehe ljudstva. Žrtvovali so namreč tisto od svojega imetja, kar jim je pomenilo največ. Živali so jim pomenile preživetje, saj gre za nomadsko in ne poljedeljsko ljudstvo.

12

¹ GOSPOD je rekel Mojzesu in Aronu v egiptovski deželi: ² »Ta mesec naj vam bo začetek mesecev, naj vam bo prvi med meseci v letu! ³ Govorita vsej Izraelovi skupnosti in recita: »Deseti dan tega meseca naj si vsak priskrbi po eno jagnje za očetno hišo, po eno jagnje za hišo. ⁴ Če pa je hiša premajhna za eno jagnje, naj ga vzame skupaj s svojim sosedom, ki je najbližji njegovi hiši, po številu duš; na jagnje štejte po tem, koliko more vsak pojedsti! ⁵ Jagnje pa naj vam bo neoporečno, eno leto star samec. Morete ga vzeti izmed ovc ali izmed koz. ⁶ Hranite ga do štirinajstega dneva tega meseca!

Potem naj ga vsa zbrana Izraelova skupnost proti večeru zakolje. ⁷ Vzamejo naj nekaj krvi in z njo pomažejo podboja in naddurje hiš, v katerih ga bodo jedli.

⁸ Tisto noč naj jedo meso, pečeno na ognju, in nekvašeni kruh; z grenkimi zelišči naj ga jedo. ⁹ Ne jejte od njega nič surovega, tudi ne kuhanega na vodi, marveč na ognju pečeno, skupaj z glavo, nogami in drobjem! ¹⁰ Ne puščajte od njega do jutra ničesar! Kar pa bi ostalo od njega do jutra, sežgite v ognju! ¹¹ Takole ga jejte: imejte ledja prepasana, sandale na nogah in palico v roki; jejte ga naglo!

To je pasha za GOSPODA. ¹² To noč pojdem skoz egiptovsko deželo in udarim vse prvorojence v egiptovski deželi, od človeka do živine, in opraviš sodbo nad vsemi egiptovskimi bogovi. Jaz sem GOSPOD. ¹³ Tedaj bo za vas kri znamenje na hišah, v katerih bivate: ko zagledam kri, pojdem mimo vas; pri vas ne bo morilne šibe, ko udarim egiptovsko deželo.

¹⁴ Ta dan naj vam bo v spomin in praznujte ga kot GOSPODOV praznik; iz roda v rod ga praznujte kot večni zakon! ¹⁵ Sedem dni jejte nekvašeni kruh!

Že prvi dan odstranite kvas iz svojih hiš! Kajti kdor koli bo od prvega do sedmega dne jedel kaj kvašenega, bo iztrebljen iz Izraela. ¹⁶ Prvi in sedmi dan imejte svet shod! Ta dva dneva ne opravljajte nobenega dela, samo to si pripravite, kar kdo pojé! ¹⁷ Obhajajte torej praznik nekvašenega kruha! Kajti ravno ta dan sem izpeljal vaše čete iz egiptovske dežele; zato obhajajte ta dan iz roda v rod kot večni zakon! ¹⁸ Nekvašeni kruh jejte od večera štirinajstega dneva prvega meseca do večera enaindvajsetega dneva tega meseca! ¹⁹ Sedem dni naj se ne najde kvas v vaših hišah; kajti vsak, kdor koli bo jedel kaj kvašenega, bodisi tujec ali domačin, bo iztrebljen iz Izraelove skupnosti. ²⁰ Nič kvašenega ne smete jesti; v vseh svojih bivališčih jejte nekvašeni kruh!«

²¹ Mojzes je poklical vse Izraelove starešine in jim rekel: »Pojdite in si priskrbite živali za svoje družine ter zakoljite pashalno jagnje! ²² Vzemite šop hizopa in ga pomočite v kri v skledi in z njo pomažite naddurje in podboja! Nobeden izmed vas naj do jutra ne hodi ven skozi vrata svoje hiše. ²³ GOSPOD pojde mimo, da udari Egipt. Ko bo videl kri na naddurju in na podbojih, pojde GOSPOD mimo vrat in ne bo pustil, da bi Pokončevalec vstopal v vaše hiše in pobijal. ²⁴ Izpolnjujte to kot zakon zase in za svoje sinove na veke!

²⁵ Ko pridete v deželo, ki vam jo bo GOSPOD dal, kakor je obljubil, opravljajte ta obred! ²⁶ In kadar vas vaši sinovi vprašajo: »Kaj pomeni ta obred?« ²⁷ recite: »To je daritev pashe za GOSPODA, ki je šel mimo hiš Izraelovih sinov v Egiptu, ko je udaril Egipčane, naše hiše pa rešil.«

Tedaj je ljudstvo pokleknilo in se priklonilo. ²⁸ Izraelovi sinovi so šli in storili tako; kakor je GOSPOD zapovedal Mojzesu in Aronu, tako so storili.

²⁹ Opolnoči je GOSPOD udaril vse prvorojence v egiptovski deželi, od faraonovega prvorojenca, ki je sedel na prestolu, do prvorojenca jetnika, ki je bil v ječi, in vse prvence živine. ³⁰ Faraon, vsi njegovi služabniki in vsi Egipčani so ponoči vstali. Nastalo je veliko vpitje po Egiptu, kajti ni bilo hiše, v kateri ne bi imeli mrliča. ³¹ Še ponoči je faraon poklical Mojzesa in Arona in rekel: »Vstanite, odidite izmed mojega ljudstva, vidva in Izraelovi sinovi, in pojdite, služite GOSPODU, kakor sta rekla! ³² Tudi drobnico in govedo vzemite, kakor sta rekla! Pojdita in še mene blagoslovita!« ³³ Egipčani so ljudstvo silili, da bi odšlo kar le mogoče hitro; govorili so namreč: »Vsi bomo pomrli.« ³⁴ Tedaj je ljudstvo vzelo testo, preden se je skvasilo. Nečke so zavili v plašče in jih zadeli na rame.

³⁵ Izraelovi sinovi so storili po Mojzesovem naročilu in prosili Egipčane za srebrne in zlate predmete in oblačila. ³⁶ In GOSPOD je priskrbel ljudstvu naklonjenost pri Egipčanih, tako da so jim izpolnili prošnje. Tako so oplenili Egipčane.

³⁷ Izraelovi sinovi so se odpravili iz Ramesesa v Sukót, kakih šeststo tisoč pešcev, mož brez otrok. ³⁸ Tudi dosti drugih ljudi je šlo z njimi ter drobnica in govedo, silno veliko živine. ³⁹ Iz testa, ki so ga prinesli iz Egipta, so spekli nekvašene podpepelnike, ker ni bilo skvašeno. Ker so jih izgnali iz Egipta, se niso mogli muditi in si tudi popotnice niso pripravili.

⁴⁰ Časa, ki so ga Izraelovi sinovi prebili v Egiptu, je bilo štiristo trideset let. ⁴¹ Po štiristo tridesetih letih so ravno ta dan vse GOSPODOVE čete odšle iz egiptovske dežele. ⁴² To je bila noč bedenja za GOSPODA, ko jih je izpeljal iz egiptovske dežele. To noč naj bedijo za GOSPODA vsi Izraelovi sinovi iz roda v rod.

⁴³ GOSPOD je rekel Mojzesu in Aronu: »To je zakon za pashalno jagnje. Noben tujec naj ne je od njega! ⁴⁴ Vsak suženj pa, kupljen za denar, sme jesti od njega, če ga obrežeš. ⁴⁵ Začasni prebivalec in najemnik naj ne jesta od njega! ⁴⁶ Jedo naj ga v isti hiši; ne nosite mesa iz hiše in ne zlomite na njem nobene kosti! ⁴⁷ Vsa Izraelova skupnost naj ga obhaja. ⁴⁸ Če prebiva pri tebi tujec in hoče obhajati pasho za GOSPODA, naj obrežejo vse njegove moške. Potem sme pristopiti, da ga obhaja, in naj bo kakor domačin. Nihče pa, ki ni obrezan, ne sme jesti od njega! ⁴⁹ Ena postava naj bo za domačina in za tujca, ki prebiva sredi med vami.«

⁵⁰ Vsi Izraelovi sinovi so to storili; kakor je bil GOSPOD zapovedal Mojzesu in Aronu, tako so storili. ⁵¹ Ravno tisti dan je GOSPOD izpeljal Izraelove sinove iz egiptovske dežele, razvrščene po četah.

OPIS PRIZORA:

Izraelci so vrsto let po Jožefovi smrti postali sužnji v Egiptu, vendar so se številčno tako hitro širili, da so se jih Egipčani začeli bati in pospešili njihovo zatiranje. Rešitev iz te neznosne situacije je prišla z Mojzesom, ki jih je popeljal iz suženjstva. Preden so odšli iz Egipta, so imeli zadnjo skupno večerjo, za katero jim je natančne predpise dal Mojzes po Božjem naročilu. Po obredu te zadnje večerje se še danes ravna judovska pasha, obred pa je postal osnova za Jezusovo zadnjo večerjo ter današnjo sv. mašo.

Žrtvovana žival, predpisana od Mojzesa po Božjem naročilu, je bilo jagnje, s čigar krvjo so Izraelci namazali podboje vrat pri svojih hišah. Morilna šiba angela, ki je imel nalogo pomoriti egiptovske prvorojence, jih je tako obšla. Najpomembnejša prisotna elementa pri tej zadnji večerji sta meso jagnjeta, ki ga jedo, ter kri, s katero so namazali naddurje vrat.

Prisoten je tudi nekvašen kruh ter grenka zelišča; skratka hrana, ki se jo uživa v puščavi, saj jih na poti čaka puščava. Pomembno je, da se ves obred dogaja v krogu skupnosti, ki je bila pri njih družina. V družinskem krogu praznujejo pasho še danes.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Kri jagnjeta na podbojih vrat, kot znamenje za bližnjo prihodnost (dogodki, ki se bodo zgodili neposredno za tem), je predvsem znamenje pripadnosti in zaščite, zato znamenje zaveze. Izraelci se tako poistovetijo izključno z Bogom in niso več last faraona. Zadnja večerja v Egiptu, pred odhodom, se kaže kot preroško znamenje najpomembnejšega ali temeljnega dogodka za Izraelce v bližnji prihodnosti, ki je prehod čez Rdeče morje. Prehod čez morje je bil neke vrste prehod preko smrti v obljubljeni deželo.

Zadnja večerja pred odhodom je postala hkrati tudi znamenje daljne prihodnosti, to je obreda praznovanja pashe iz roda v rod oz. spominjanja neponovljivega dogodka prehoda čez Rdeče morje. Pri obredu pashe se srečata vsakokratna izraelska skupnost ter sam dogodek prehoda čez Rdeče morje. Meje časa in prostora tukaj odpadejo, saj gre za teološko razumevanje, v katerem so Izraelci, ki praznujejo pasho toliko let kasneje, dejansko prisotni pri dogodku prehoda. Torej ne gre le za spomin, pač pa dejavno vključitev v sam dogodek.

Z obredom zadnje večerje pred odhodom so Izraelci postali Božja last. Trpljenje pod faraonom je bilo znamenje kazni za njihovo krivdo, za vse kar so grešili, čeprav v Egiptu ni natančno definirano, kaj je bil njihov greh. Pečeno jagnje, katerega kri je bila na vratih, je postalo njihov namestnik za krivdo in kazen. Pri obredu so se torej očistili krivde in postali svobodni od kazni zanj. Zato je že zadnja večerja pred odhodom znamenje osvoboditve in znamenje, da je njihov prvi vladar in vodja postal izključno Bog sam.

VI. BOG REŠI IZRAELCE ČEZ MORJE

2 Mojzes 13,17-14,31

¹⁷ Ko je faraon odpustil ljudstvo, jih Bog ni peljal po poti dežele Filistejcev, čeprav je bila blizu. Bog je namreč rekel: »Da bi se ljudstvo morda ne skesalo, ko bi videlo vojsko, in se ne bi vrnilo v Egipt!« ¹⁸ Zato je Bog napotil ljudstvo po puščavski poti proti Trstičnemu morju. In Izraelovi sinovi so v bojnem redu odšli iz egiptovske dežele. ¹⁹ Mojzes je vzel s seboj Jožefove kosti; kajti Jožef je s prisego zavezal Izraelove sinove in rekel: »Gotovo vas bo Bog obiskal. Takrat odnesite moje kosti s seboj od tod!« ²⁰ Odpravili so se iz Sukóta in se utaborili v Etámu na robu puščave. ²¹ GOSPOD pa je hodil pred njimi podnevi v oblačnem stebru, da jih je vodil po poti, in ponoči v ognjenem stebru, da jim je svetil in so lahko hodili podnevi in ponoči. ²² Oblačni steber se podnevi ni umaknil izpred ljudstva in ognjeni steber ne ponoči.

14

¹ GOSPOD je spregovoril Mojzesu in rekel: ² »Govôri Izraelovim sinovom, naj se obrnejo in utaborijo pred Pi Hahirótom med Migdólom in morjem, pred Báal Cefónom; njemu nasproti postavite šotore ob morju!« ³ Faraon bo rekel o Izraelovih sinovih: »Zašli so v deželi, puščava jih je zaprla vase.« ⁴ Zakrknil bom faraonovo srce, da jih bo zasledoval. Potem bom pokazal svoje veličastvo nad faraonom in vso njegovo vojsko in Egipčani bodo spoznali, da sem jaz GOSPOD.« In storili so tako.

⁵ Egipčovskemu kralju so sporočili, da je ljudstvo pobegnilo. Tedaj se je faraonu in njegovim služabnikom spremenilo srce glede ljudstva in so rekli: »Kaj smo vendar storili, da smo odpustili Izraelce iz svoje službe!« ⁶ Napregel je torej svoj voz in vzel ljudi s seboj. ⁷ Vzel je šeststo izbranih voz in vse vozove Egipčanov in častnike na vsakem od njih. ⁸ GOSPOD je zakrknil srce egiptovskega kralja faraona, da je zasledoval Izraelove sinove, ti pa so odhajali z vzdignjeno roko. ⁹ Egipčani so jih zasledovali z vsemi faraonovimi konji, vozovi, konjeniki in vojsko in jih dohiteli, ko so taborili ob morju pri Pi Hahirótu pred Báal Cefónom.

¹⁰ Ko se je faraon bližal, so Izraelovi sinovi vzdignili oči in zagledali Egipčane, ki so šli za njimi. Izraelovi sinovi so se silno prestrašili in so vpili h GOSPODU. ¹¹ Rekli so Mojzesu: »Ali mar ni bilo grobov v Egiptu, da si nas odpeljal, da umremo v puščavi? Kaj si nam storil, da si nas izpeljal iz Egipta?« ¹² Ali ti nismo že v Egiptu govorili in rekli: »Pusti nas, da služimo Egipčanom!« Saj bi bilo boljše za nas, da bi služili Egipčanom, kakor da umremo v puščavi.« ¹³ Mojzes je rekel ljudstvu: »Nikar se ne bojte! Vztrajajte in videli boste rešitev, ki vam jo danes nakloni GOSPOD. Kajti kakor danes vidite Egipčane, jih ne boste videli nikdar več.« ¹⁴ GOSPOD se bo bojeval za vas, vi pa ostanite mirni!«

¹⁵ GOSPOD je rekel Mojzesu: »Kaj vpiješ k meni? Ukaži Izraelovim sinovom, naj se odpravijo!« ¹⁶ Ti pa povzdigni palico in iztegni roko nad morje in ga razdeli, da bodo šli Izraelovi sinovi po suhem sredi morja! ¹⁷ In jaz bom zakrknil srce Egipčanom, da pojdejo za njimi. Potem bom pokazal svoje veličastvo nad faraonom in vso njegovo vojsko, nad njegovimi vozovi in konjeniki. ¹⁸ Egipčani bodo spoznali, da sem jaz GOSPOD, ko pokažem svoje veličastvo nad faraonom, nad njegovimi vozovi in konjeniki.«

¹⁹ Tedaj se je premaknil Božji angel, ki je hodil pred Izraelovo vojsko, in se postavil za njimi. In premaknil se je oblačni steber, ki je bil pred njimi, in se postavil za njimi. ²⁰ Tako je prišel med egiptovsko in izraelsko vojsko. Bil je oblak in tema, vendar se je svetlikalo v noči, in vso noč se niso približali drug drugemu.

²¹ Tedaj je Mojzes iztegnil roko nad morje in GOSPOD je gnal morje z močnim vzhodnim vetrom vso noč nazaj. Iz morja je naredil suho zemljo. In vode so se razdelile. ²² Izraelovi sinovi so šli sredi morja po suhem in vode so jim bile kakor zid na desni in levi. ²³ Egipčani so jih zasledovali in šli za njimi v sredo morja, vsi faraonovi konji, njegovi vozovi in konjeniki. ²⁴ Ob jutranji straži je GOSPOD v ognjenem in oblačnem stebru pogledal na egiptovsko vojsko in jo zbegal. ²⁵ Zaviral je kolesa njihovih voz in jim tako oteževal vožnjo. Tedaj so Egipčani rekli: »Bežimo pred Izraelom, kajti GOSPOD se bojuje zanje proti Egipčanom!«

²⁶ Potem je GOSPOD rekel Mojzesu: »Iztegni roko nad morje, da se vode vrnejo na Egipčane, na njihove vozove in konjenike.« ²⁷ Mojzes je iztegnil roko nad morje in morje se je ob jutranji zori vrnilo na svoje navadno mesto, medtem ko so Egipčani bežali proti njemu. Tako je GOSPOD pognal Egipčane v sredo morja. ²⁸ Vode so se vrnile in zagrnile vozove in konjenike in vso faraonovo vojsko, ki je prišla za njimi v morje. Niti eden izmed njih ni ostal. ²⁹ Izraelovi sinovi pa so šli po suhem sredi morja in vode so jim bile kakor zid na desni in levi.

³⁰ Tako je GOSPOD tisti dan rešil Izraelce iz rok Egipčanov in Izrael je videl Egipčane mrtve na morskem obrežju. ³¹ Ko je Izrael videl mogočno roko, ki jo je GOSPOD izkazal nad Egipčani, se je ljudstvo balo GOSPODA in zaupalo GOSPODU in njegovemu služabniku Mojzesu.

OPIS PRIZORA:

Prehod čez Rdeče morje je najpomembnejši dogodek v zgodovini Izraelcev, saj pomeni dokončno pripadnost samo Bogu. Je prehod čez smrt suženjstva v svobodo. V prizoru vidimo Izraelce ki gredo po suhem sredi morja, saj so se vode razdelile, za njimi pa se poganjajo Egipčani na bojnih vozovih.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Odhod iz Egipta pod vodstvom Mojzesa je bil najpomembnejši ali temeljni dogodek za Izraelce in zato temelj njihovega liturgičnega praznovanja pashe (njihove velike noči). Morje je kot simbol v antičnem svetu pomenilo smrt, nevarnost, grožnjo. Ker je bil antični svet večinoma veliko v stiku z morjem, je imel neposredno izkušnjo te ogromne količine vode. Čeprav mu je morje dajalo hrano in predstavljalo komunikacijsko pot, je predstavljalo tudi številne nevarnosti, saj je, kot vemo, zelo nepredvidljivo. Prehod skozi Rdeče morje Izraelcem pomeni prehod skozi smrt. Morje, smrt, ki se na jaslicah nahaja onstran paradiza je z izgnanstvom Adama in Eve iz raja postala sestavni del blodečega človeka po zemlji. Prehod Izraelcev čez to smrt, čez to morje, je spremenilo njegov pomen, saj jim je postalo rešitev, smrt pa njihovim nasprotnikom Egipčanom. Na nek način je tisto, kar je bilo simbol smrti, postalo simbol rešitve; kot kasneje pri Jezusu križ, ki je sam na sebi simbol sramotne smrti, postane simbol rešitve. Prehod čez Rdeče morje je tako že napoved Kristusove zmage nad smrtjo.

V prehodu skozi Rdeče morje ima svoj izvor krščevanje z vodo. Tako Janez Krstnik krščuje v reki, kristjani v prvih stoletjih s potapljanjem v bazenu, danes pa se novokrščence z vodo obliva. Krščeneč namreč gre čez smrt grehu, da bi bil rešen v Kristusu.

VII. JEZUSOVO ROJSTVO

Matej 1,18-25

¹⁸ Z rojstvom Jezusa Kristusa je bilo takóle: Njegova mati Marija je bila zaročena z Jožefom; in preden sta prišla skupaj, se je izkazalo, da je noseča – bila pa je noseča od Svetega Duha. ¹⁹ Njen mož Jožef je bil pravičen in je ni hotel osramotiti, zato je sklenil, da jo bo skrivaj odslovil. ²⁰ Ko je to premišljeval, se mu je v sanjah prikazal Gospodov angel in rekel: »Jožef, Davidov sin, ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene; kar je spočela, je namreč od Svetega Duha. ²¹ Rodila bo sina in daj mu ime Jezus, kajti on bo svoje ljudstvo odrešil grehov.« ²² Vse to pa se je zgodilo, da se je izpolnilo, kar je Gospod rekel po preroku:

²³ Glej, devica bo spočela in rodila sina
in imenovali ga bodo Emanuel,

kar v prevodu pomeni Bog z nami. ²⁴ Ko se je Jožef zbudil, je storil, kakor mu je naročil Gospodov angel. Vzel je svojo ženo k sebi ²⁵ in ni je poznal, dokler ni rodila sina; in imenoval ga je Jezus.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Center oz. ključ za razlago letošnjih jaslic je gotovo prav osrednji dogodek vsakega božiča in osrednji prizor vsakih jaslic; to je Jezusovo rojstvo. Letos je poseben poudarek jaslic na evharistiji, zato je Jezusovo rojstvo tu predstavljeno kot ključ evharistije, kot jo praznujemo kristjani. Jezusovo rojstvo pomeni njegovo učlovečenje, z Izraelske perspektive prihod dolgo pričakovanega mesije in odrešenika. Tako že od spočetja, na vsem viden način pa od rojstva dalje, lahko govorimo o evharistiji v sveti družini sami. Marija, je bila sama tabernakelj za Jezusa, ko je bila noseča, po rojstvu pa je postala tabernakelj vsa njihova družina, z njihovim bivališčem vred, kamor so Jezusa prihajali častiti pastirji, trije kralji, ter vsi, ki so po posebnih Božjih znamenjih spoznali njegovo rojstvo.

Jezus se je s spočetjem in rojstvom učlovečil, postal človek, da bi nam bil čisto blizu. Čeprav v njem ni bilo greha, je s svojim rojstvom sprejel nase posledice greha, med katerimi je temeljna in najtežja za človeka smrt. Rojen je bil torej tako, kot mi vsi; za smrt. Če ga postavimo v kontekst stare zaveze, znotraj katere se je rodil kot težko pričakovani odrešenik, bi lahko rekli, da je bil skupaj z Izraelci rojen v Egiptovsko suženjstvo.

Kot vidimo na naših jaslicah, ima votlina Jezusovega rojstva predor na drugo stran gore. Ta prehod ali tunel, z vsem, kar je nad njim in predstavlja vrh gore, pomeni v Božjem načrtu vrh odrešenja. Tunel z obema vhodoma nakazuje najpomembnejši začetni in končni dogodek božjega načrta odrešenja človeka po Kristusu. Povezuje rojstvo z vstajenjem, skratka dva dogodka, ki sta temeljnega pomena za našo vero in garancija za naše vstajenje od mrtvih. Kristus nam je s svojim rojstvom odprl novo stran življenja, novo perspektivo, ki jo bomo videli na drugi strani gore naših jaslic. Ko se bomo od tam skozi prazen božji grob zazrli nazaj sem v votlino rojstva bomo razumeli, kako globoko je šel v človeško revščino (rojstvo v revnem hlevu v prisotnosti vola in osla) in kako jo je vso odrešil z vstajenjem.

Jezusovo zemeljsko življenje se v naših jaslicah nahaja nad tunelom in predstavlja vrh jaslic. V ta del spada vse, kar je Kristus storil za nas, da bi nam pokazal konkretno pot, ki naj jo hodimo. Med drugim je rekel, da je pot, resnica in življenje. Glavna dogodka, ki predstavljata vrh njegovega človeškega življenja in zato tudi vrh jaslic, lahko gledamo še s te starozavezne strani. To sta zadnja večerja ter križanje, ki sta že neposredno zazrta na drugo stran. To pot naj bi prehodil tudi vsak izmed nas, saj hodimo v upanju na to, kar vidimo skozi predor na drugo stran. Naša vsakdanja pot gre preko hriba, sledi križu, zato je pogosto kar naporna, vendar razgled od tam poplača ves trud.

Kot lahko vidimo, so vsi dogodki Jezusovega zemeljskega življenja, tako kot jaslice, zakoreninjeni v stari zavezi, zato se nahajajo na tej strani gore, hkrati pa imajo svojo novozavežno razlago na drugi strani.

Jezusovo rojstvo ali učlovečenje lahko tukaj navežemo na sam začetek človeštva. Kot se je z Adamovim stvarjenjem začelo staro človeštvo, z njegovim grehom pa suženjstvo grehu in smrti, tako se je z Jezusovim rojstvom, rojstvom novega Adama, začelo novo človeštvo, novozavežno človeštvo, ki mu je Kristus odprl novo perspektivo, novo stran naših jaslic.

VIII. POSTAVITEV GOSPODOVE VEČERJE

Matej 26,26-30

²⁶ Medtem ko so jedli, je Jezus vzel kruh, blagoslovil, razlomil, dal učencem in rekel: »Vzemite, jejte, to je moje telo.« ²⁷ Nato je vzel kelih, se zahvalil, jim ga dal in rekel: »Pijte iz njega vsi.« ²⁸ To je namreč moja kri zaveze, ki se preliva za mnoge v odpuščanje grehov. ²⁹ A povem vam: Odslej ne bom več pil od tega sadu vinske trte do tistega dne, ko bom z vami pil novega v kraljestvu svojega Očeta.« ³⁰ In ko so odpeli hvalnico, so odšli proti Oljski gori.

OPIS PRIZORA:

Prizor prikazuje Jezusa s svojimi učenci pri zadnji večerji. Jezus je oblečen v belo oblačilo, Juda Iškarijot je oblečen v črno, z rdečim pasom. Jezus ima razprte roke v obliki sprejemanje vsega in vseh, v njih pa drži kruh in kelih z vinom. Na mizi sta razpolovljen hlebec kruha in kelih z vinom. Hlebec in kelih z vinom sta na belem prtičku, kar želi spominjati na sv. mašo, kot jo praznujemo danes. Na krožnikih je meso. Apostoli jedo vsak svoj kos kruha, kakor je še danes pri obhajilu. Pred seboj imajo enake krožnike, kot jih ima judovska družina pri obhajanju pashe oz. kot so jih imeli Izraelci pri zadnji večerji pred odhodom iz Egipta.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Zadnja večerja, ki jo ima Jezus s svojimi dvanajsterimi učenci, je postavljena v okvir stare zaveze; Jezus s svojimi učenci praznuje izraelsko oz. judovsko pasho. Praznuje isto pasho kot so jo praznovali vsi Izraelci več kot 1200 let (vse od zadnje večerje pred odhodom iz Egipta). Jezus ponovi judovsko pashalno liturgijo, le da jo premakne mnogo globlje in širše; je globlja, saj se namesto pashalnega jagnjeta daruje on sam in širša, saj ne praznuje odrešenja le enega naroda, pač pa vsega človeštva. To ima za posledico, da poglobi odrešenje od osvoboditve fizičnega suženjstva na osvoboditev od duhovnega suženjstva; to je od greha ter smrti. Dvanajsteri apostoli predstavljajo novo ljudstvo, ki se po Kristusovem vstajenju začne razpoznavati kot Kristusova Cerkev, lahko bi rekli, da predstavljajo odrešitev 12 izraelovih rodov, ki za kristjane simbolično pomenijo vse človeštvo.

Zadnje večerje in z njo tudi današnje sv. maše torej ne moremo prav razumeti, če je ne postavimo v odnos z zadnjo večerjo Izraelcev pred odhodom iz Egipta. Prav tako, kot je bila zadnja večerja pred odhodom iz Egipta preroško znamenje, je preroško znamenje Jezusova zadnja večerja z učenci, le da seže globlje kot tista v Egiptu. Pri zadnji večerji je Jezus vnaprej pokazal, kaj se bo zgodilo z njim; da bo krvava žrtev in odrešitev za mnoge, še posebej ko je izgovoril besede posvetitve, ki jih še danes izgovarja duhovnik med povzdigovanjem: »To je moje telo... To je moja kri... To delajte v moj spomin.« Že vnaprej je vnesel v evharistijo to, kar se je časovno gledano zgodilo šele za tem in to je bilo izdajstvo, obsodba ter križanje. Oba dogodka (zadnja večerja in križanje) sta zato tesno povezana, tako kot večerja pred odhodom iz Egipta in prehod skozi Rdeče morje. Kot pri judovskem obredu, se preroška napoved v obliki obreda (zadnja večerja) ter temeljni dogodek (križanje in vstajenje) povezujeta v liturgiji, ki sledi temeljnemu dogodku, in se vanj vedno znova vrača. Sta dejansko eno. Pri sv. maši sta oba prisotna, zato bi morala biti oba na istem nivoju v teh jaslicah. Oba sta prelomna dogodka s perspektive stare zaveze, in kot taka odpirata pogled na drugo stran, v vstajenje, v novo zavezo.

IX. JEZUSOVA SMRT

Matej 27,45-56

⁴⁵ Ob šesti uri se je stemnilo po vsej deželi do devete ure. ⁴⁶ Okrog devete ure je Jezus zavpil z močnim glasom: »Elí, Elí, lemá sabahtáni?« to je: »Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?« ⁴⁷ Ko so nekateri, ki so tam stali, to slišali, so govorili: »Ta kliče Elija.« ⁴⁸ Brž je stekel eden izmed njih, vzel gobo, jo napojil s kisom, nataknil na trst in mu ponujal piti. ⁴⁹ Drugi pa so govorili: »Pústi, poglejmo, če ga pride Elija rešit!« ⁵⁰ Jezus je spet zakričal z močnim glasom in izročil duha. ⁵¹ In glej, zagrinjalo v templju se je pretrgalo na dvoje od vrha do tal. Zemlja se je stresla in skale so se razpočile. ⁵² Grobovi so se odprli in veliko teles svetih, ki so zaspali, je bilo obujenih. ⁵³ Po njegovi obuditvi so šli iz grobov in prišli v sveto mesto ter se prikazali mnogim. ⁵⁴ Ko so stotnik in ti, ki so z njim stražili Jezusa, videli potres in kar se je zgodilo, so se silno prestrašili in govorili: »Resnično, ta je bil Božji Sin!« ⁵⁵ Bilo pa je tam mnogo žená, ki so gledale od daleč. Od Galileje sem so hodile za Jezusom in mu stregle. ⁵⁶ Med njimi so bile Marija Magdalena in Marija, mati Jakobova in Jožefova, ter mati Zebedejevih sinov.

OPIS PRIZORA:

Na vrhu gore so trije krizi. Srednji je Kristusov in predstavlja dopolnitev Jezusovega zemeljskega življenja. Jezus sam je rekel na križu: »... 'Izpolnjeno je.' In nagnil je glavo in izročil duha.« (Jn 19, 30). Križ je tudi simbol kristjanov, saj nas je Kristus na njem odrešil. S križa je bil snet in položen v grob, ki ga predstavlja tunel pod križem, skrivnostna povezava med rojstvom v hlevčku in praznim grobom. Vztrajal je v zvestobi Očetu do zadnjega trenutka in opravičil svoje rojstvo za smrt, ki jo je premagal.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Križanje ima za nas kristjane podoben pomen kot prehod čez Rdeče morje za Izraelce. Oboje je prehod skozi smrt v osvoboditev, v življenje, le da je za Izraelce osvoboditev od fizičnega suženjstva ter odhod v obljubljeni deželo, za kristjane pa osvoboditev od greha in smrti same, saj je Kristus pred nami prehodil pot, prebil tunel v vstajenje od mrtvih.

Kristus je kot žrtveno jagnje nase prevzel krivdo in kazen vsega človeštva, zato se vsak, ki želi vstati od mrtvih in biti odrešen, lahko obrne nanj, kakor so se Izraelci obračali na dogodek prehoda skozi morje kot garancijo politične svobode. Obstaja pa neka razlika: Pri dogodku križanja se za mnoge Izraelce ustavi Jezusovo poslanstvo, dlje stara zaveza ne vidi in dlje ne vidijo tudi mnogi naši sodobniki, ki se lotevajo Jezusovega življenja zgolj s sociološke, zgodovinske ali psihološke plati. Njegova zgodovinska prisotnost naj bi se zanje končala z dogodkom njegove smrti, z dogodkom križanja. Vendar pa pojdemo pogledat na drugo stran naših jaslic, kjer se odpre nova perspektiva, v katero nas vabi Jezus sam s križa in v katero nas vabi njegovo rojstvo za vstajenje.

X. JEZUSOVO VSTAJENJE

Matej 28,1-10

28

¹ Po soboti, ko se je svital prvi dan tedna, sta prišli Marija Magdalena in druga Marija pogledat grob. ² In glej, nastal je močan potres, kajti Gospodov angel je prišel iz nebes. Pristopil je in odvalil kamen ter sédel nanj. ³ Videti je bil kakor blisk in njegovo oblačilo je bilo belo kakor sneg. ⁴ Od strahu pred njim so stražarji vztrepetali in postali kakor mrtvi. ⁵ Angel pa je nagovoril ženi: »Ne bojta se! Vem, da iščeta Jezusa, križanega. ⁶ Ni ga tukaj. Obujen je bil, kakor je rekel! Stopíta sem in poglejta kraj, kamor so ga položili. ⁷ Hitro pojdita in povejta njegovim učencem: »Obujen je bil od mrtvih! Pred vami pojde v Galilejo, tam ga boste videli.« Glejta, povedal sem vama.« ⁸ Hitro sta zapustili grob in s strahom ter velikim veseljem stekli sporočít njegovim učencem. ⁹ In glej, naproti jima je prišel Jezus in rekel: »Pozdravljeni!« Oni dve sta pristopili, mu objeli noge in se mu poklonili. ¹⁰ Tedaj jima je Jezus rekel: »Ne bojta se! Pojdita in sporočíta mojim bratom, naj gredo v Galilejo; tam me bodo videli.«

OPIS PRIZORA:

Vidimo prazen grob z odvaljenim kamnom. Jezus je vstal od mrtvih. Ob vhodu so zloženi platneni povoji, tam blizu pa stoji angel. Mariji ga sprašujeta oz. poslušata. Stražarji so prestrašeni in bežijo stran.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Prazen grob je temeljni dogodek za razumevanje novega pogleda, nove perspektive na zgodovino odrešenja. Jezusovo rojstvo, njegovo učlovečenje, dobi pravi smisel šele z vstajenjem. Vstajenje od mrtvih je velika zmaga nad smrtjo in ključ za razlago vseh dogodkov za nazaj. Celotna stara zaveza, gledana s tega zornega kota, dobi nov, globlji pomen; izkaže se namreč kot stopnjevanje priprave na Kristusovo učlovečenje, trpljenje in vstajenje. Jezus je s svojim rojstvom v bornih jasliah pokazal, da ne začinja političnega kraljestva moči in oblasti, pač pa kraljestva odrešenih in vstalih od mrtvih, kraljestva notranjega miru, kraljestva svobodnih od zla.

Prav tako, kot se je z Jezusovim spočetjem in rojstvom v jasliah vnaprej začela nova zaveza, ki je ljudje večinoma še niso razumeli, se z vstajenjem začenjajo nove jaslice, ki so umevanje nove zaveze, umevanje tega, kar je storil Jezus. To umevanje, ki se je začelo s prihodom Svetega Duha, vodi v nastanek Cerkve. V moči tega umevanja, se povežejo mnoge stvari, ki so bile apostolom prej nerazumljive. Ena od teh novih povezav je povezava med Kristusovim rojstvom ter vstajenjem in posredno tudi povezava angela ob Jezusovem spočetju ter angelov ob rojstvu z angelom ob praznem grobu, ki ženam in učencem oznani njegovo vstajenje.

Jezusovo rojstvo in njegovo trpljenje z vstajenjem sta postala dva najpomembnejša dogodka v krščanskem liturgičnem letu, zato liturgično leto tudi delita na božični in velikonočni čas. Božični čas je perspektiva onstran gore, perspektiva stare zaveze, medtem ko je velikonočni čas perspektiva nove zaveze. Eden brez drugega ne moreta in za kristjane se v vsakem nahaja tudi drugi. Zato težko govorimo o božiču brez velike noči in o veliki noči brez božiča. Razlika je bolj v tem, da enkrat razmišljamo oz. meditiramo o Kristusu z ene strani gore, drugič pa z druge.

Tako sta tudi nova in stara zaveza tesno povezani; stara utemeljuje novo, nova pa dopolnjuje in do konca odreši staro. Prelomni trenutek s stališča praznovanja liturgije je zadnja večerja, ki združuje staro in novo zavezo, novost pa je v tem, da starozavezno krvavo daritev jagnjeta nadomesti novozavezna krvava daritev Božjega Sina samega.

Pri vsaki maši se torej v liturgični obliki, v obliki rituala, vračamo k dogodku križanja in vstajenja, tako kot so to delali Izraelci ob letnem praznovanju pashe. Tako kot v judovstvu, sta tudi v krščanstvu čas in prostor nepomembna. Kjerkoli in kadarkoli praznujemo sv. mašo, se pridružujemo dogodku križanja in vstajenja, ki se je sicer časovno gledano zgodil nekaj manj kot 2000 leti. Po človeški zaporedni časovni logiki je to nemogoče, je pa mogoče po Božji teološki logiki. Tako se Jezusova daritev pri vsaki maši ne ponavlja, pač pa gre za vrnitev k istemu dogodku zadnje večerje, križanja in vstajenja, ki se je zgodovinsko odvijal pred nekaj manj kot 2000 leti. V Kristusovem križanju in vstajenju so namreč vnaprej vključeni vsi prihodnji časi, vse do konca sveta, ko pričakujemo njegov drugi prihod.

Celoten liturgični ali evharistični sprehod, ki smo ga napravili skozi zgodovino odrešenja z one strani gore na to stran, lahko še enkrat strnemo v malo bolj pregledno shemo:

BOŽJI NAČRT ODREŠENJA V STARI ZAVEZI:

PREROŠKO ZNAMENJE: zadnja večerja pred odhodom iz Egipta

TEMELJNI DOGODEK: prehod Rdečega morja

RITUALNA, LITURGIČNA OBLIKA: hebrejsko letno praznovanje pashe, ki jemlje svojo obliko iz preroškega znamenja zadnje večerje pred temeljnim dogodkom prehoda prek Rdečega morja, h kateremu se vedno znova vrača.

BOŽJI NAČRT ODREŠENJA V NOVI ZAVEZI:

PREROŠKO ZNAMENJE: Jezusova zadnja večerja z dvanajsterimi apostoli v okviru judovske pashe in premik od judovske liturgične oblike (ki jo predstavlja jagnje) h kruhu in vinu, ki postaneta znamenje Jezusa, kateri je sam postal žrtveno jagnje za vse čase; daritev enkrat za vselej.

TEMELJNI DOGODEK: križanje in vstajenje od mrtvih

RITUALNA, LITURGIČNA OBLIKA: nedeljska in vsakodnevna sveta maša -evharistija, ki jemlje svojo obliko iz preroškega znamenja zadnje večerje pred temeljnim dogodkom križanja in vstajenja, h kateremu se vedno znova vrača.

XI. POT V EMAVS

Luka 24,13-35

¹³ In glej, prav tisti dan sta dva izmed njih potovala v vas, ki se imenuje Emavs in je šestdeset stadijev oddaljena od Jeruzalema. ¹⁴ Pogovarjala sta se o vsem tem, kar se je zgodilo. ¹⁵ In medtem ko sta se pogovarjala in razpravljala, se jima je približal sam Jezus in hodil z njima. ¹⁶ Njune oči pa so bile zastrate, da ga nista spoznala. ¹⁷ Rekel jima je: »O kakšnih rečeh se pogovarjata med potjo?« Žalostna sta obstala ¹⁸ in eden izmed njiju, ki mu je bilo ime Kleopa, mu je odgovoril: »Si ti edini tujec v Jeruzalemu, ki ne ve, kaj se je tam zgodilo te dni?« ¹⁹ »Kaj neki?« je rekel. Dejala sta: »Kar se je zgodilo z Jezusom Nazarečanom, ki je bil prerok, mogočen v dejanju in besedi pred Bogom in vsem ljudstvom; ²⁰ kako so ga naši veliki duhovniki in poglavarji izročili v smrtno obsodbo in ga križali. ²¹ Mi pa smo upali, da je on tisti, ki bo odkupil Izrael. Vrh vsega pa je danes že tretji dan, odkar se je to zgodilo. ²² Vsi iz sebe smo tudi zaradi nekaterih žena iz naših vrst. Ko so bile zgodaj zjutraj pri grobu ²³ in niso našle njegovega telesa, so se vrnile in pripovedovale, da so imele celó videnje angelov, ki so dejali, da živi. ²⁴ Nekateri izmed naših so šli h grobu in so našli vse takó, kakor so pripovedovale žene, njega pa niso videli.« ²⁵ In on jima je rekel: »O nespametna in počasna v srcu za verovanje vsega, kar so povedali preroki! ²⁶ Mar ni bilo potrebno, da je Mesija to pretrpel in šel v svojo slavo?« ²⁷ Tedaj je začel z Mojzesom in vsemi preroki ter jima razlagal, kar je napisano o njem v vseh Pismih.

²⁸ Medtem so se približali vasi, kamor so bili namenjeni. On pa se je delal, kakor da gre dalje. ²⁹ Silila sta ga in govorila: »Ostani z nama, kajti proti večeru gre in dan se je že nagnil.« In vstopil je, da bi ostal pri njiju. ³⁰ Ko je sedel z njima za mizo, je vzel kruh, blagoslovil, ga razlomil in jima ga dal. ³¹ Tedaj so se jima odprle oči in sta ga spoznala. On pa je izginil izpred njiju. ³² In rekla sta drug drugemu: »Ali ni najino srce gorelo v naju, ko nama je po poti govoril in odpiral Pisma?« ³³ Še tisto uro sta vstala in se vrnila v Jeruzalem ter našla zbrane enajstere in tiste, ki so bili z njimi. ³⁴ Govorili so, da je bil Gospod resnično obujen in se prikazal Simonu. ³⁵ Tudi ona dva sta pripovedovala, kaj se je zgodilo na poti in kako sta ga prepoznala po lomljenju kruha.

OPIS PRIZORA:

Dva učenca in Jezus sedijo pred krčmo. Sedijo enako kot pri zadnji večerji, saj se jima je dal spoznati v evharistični obliki; ob lomljenju kruha. Enaki krožniki kot pri zadnji večerji nas vodijo nazaj v dvorano zadnje večerje, bel prt pod kruhom in vinom pa nas spominja na prihodnost, na današnje sv. mašo.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Dogodek z dvema učencema na poti v Emavs je za nas teološko tako zelo pomemben zato, ker se jima je Jezus razodel prek lomljenja kruha tako, kakor pri zadnji večerji, ter s tem sam pokazal povezavo obhajanja sv. maše z zadnjo večerjo. Hkrati je nakazal, da se bo prav preko praznovanja evharistične liturgije (sv. maše) najbolj razodeval svojim učencem in vsem, ki z njim želijo priti v stik. Pokazal je tudi, da obhajanje evharistije ne obstaja brez skupnosti, saj ni s kom lomiti kruha, če le-te ni. Učenca namreč predstavljata skupnost, ki se zbira in skupaj lomi kruh ter pije vino v spomin na Jezusovo smrt in vstajenje. Vendar to ni le spomin v današnjem pomenu besede; je resnično vračanje k dogodku zadnje večerje, križanja in vstajenja, saj je prisoten kruh, vino ter vstali Jezus s svojimi ranami, kot znamenji trpljenja.

XII. JEZUS IN TOMAŽ

Janez 20,24-29

²⁴ Tomaža, enega izmed dvanajsterih, ki se je imenoval Dvojček, pa ni bilo med njimi, ko je prišel Jezus. ²⁵ Drugi učenci so mu torej pripovedovali: »Gospoda smo videli.« On pa jim je rekel: »Če ne vidim na njegovih rokah rane od žeblice in ne vtaknem prsta v rane od žeblice in ne položim roke v njegovo stran, nikakor ne bom veroval.« ²⁶ Čez osem dni so bili njegovi učenci spet notri in Tomaž z njimi. Jezus je prišel pri zaprtih vratih, stopil mednje in jim rekel: »Mir vam bodi!« ²⁷ Potem je rekel Tomažu: »Položi svoj prst sem in poglej moje roke! Daj svojo roko in jo položi v mojo stran in ne bodi neveren, ampak veren.« ²⁸ Tomaž mu je odgovoril in rekel: »Moj Gospod in moj Bog!« ²⁹ Jezus mu je rekel: »Ker si me videl, veruješ? Blagor tistim, ki niso videli, pa so začeli verovati!«

OPIS PRIZORA:

Učenci so zbrani v zaprtem prostoru. Vrata so zaklenjena, saj na njih vidimo veliko ključavnico oz. zapah. Tomaž kleči pred Jezusom, ki mu kaže svoje prebodene roke. Stran njegove obleke je prerezana, kar nakazuje, da je bil preboden s sulico.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Jezus nas od svojega vstajenja dalje nikoli ni zapustil. Vedno je z nami. Učencem se je prikazoval ob različnih priložnostih. Vsako od teh prikazanij je želelo učence nekaj naučiti. Eno smo že videli pri učencih na poti v Emavs, ko ju uči, naj se kristjani zbirajo ob evharistiji in poslušanju božje besede.

Zelo posebno je bilo srečanje s Tomažem, ki ne veruje v njegovo vstajenje preden ne otipa ran od žeblice na Jezusovih rokah ter rane od sulice na prsih. To srečanje govori o veri in neveri v Kristusovo prisotnost med nami po njegovem vstajenju; torej tudi o veri in dvomu v njegovo prisotnost v kruhu in vinu pri sv. maši. Zdi se, kot da bi Jezus na primeru Tomaža nam vsem hotel reči: Če me ne morete videti s fizičnimi očmi, pa me lahko z notranjimi duhovnimi. Bistva evharistije same ne morete otipati, lahko pa ga duhovno izkusite. Lahko pa otipate posledice evharistije, ki so Jezusove povečane rane, ki jih lahko doživimo v trpečih ljudeh, ki v moči evharistije zmorejo nositi trpljenje. Otipamo jih lahko tudi preko ljubezni, ki žene človeka, polnega Kristusa in na še mnoge druge načine. Jezus nam dvoma gotovo ne zameri, saj smo na poti iskanja, pričakuje pa vsaj iskreno spraševanje in odprtost za skrivnost.

XIII. JEZUS SE PRIKAŽE SEDMIM UČENCEM

Janez 21,1-14

21

¹ Potem se je Jezus spet razodel učencem pri Tiberijskem jezeru. Razodel pa se je takóle: ² Simon Peter, Tomaž, ki se imenuje Dvojček, Natánael iz galilejske Kane, Zebedéjeva sinova in dva druga izmed njegovih učencev so bili skupaj. ³ Simon Peter jim je rekel: »Ribe grem lovit.« Dejali so mu: »Tudi mi gremo s teboj.« Odšli so in stopili v čoln, toda tisto noč niso nič ujeli. ⁴ Ko se je že zdanilo, je stal Jezus na bregu, vendar učenci niso vedeli, da je Jezus. ⁵ Jezus jim je rekel: »Otroci, imate kaj hrane?« Odgovorili so mu: »Nič.« ⁶ Tedaj jim je rekel: »Vrzite mrežo na desno stran čolna in boste našli.« Vrgli so jo, pa je zaradi obilice rib niso mogli več izvleči. ⁷ Tisti učenec, ki ga je Jezus ljubil, je rekel Petru: »Gospod je.« Ko je Simon Peter slišal, da je Gospod, si je opasal vrhnje oblačilo, ker je bil gol, in se vrgel v jezero. ⁸ Drugi učenci so pripluli s čolnom in privlekli mrežo z ribami; niso bili namreč daleč od brega, le kakih dvesto komolcev. ⁹ Ko so stopili na kopno, so na tleh zagledali žerjavico in na njej ribo ter kruh. ¹⁰ Jezus jim je rekel: »Prinesite ribe, ki ste jih pravkar ujeli!« ¹¹ Simon Peter se je tedaj vkrca in potegnil na kopno mrežo, polno velikih rib; bilo jih je sto trüinpetdeset. Čeprav jih je bilo toliko, se mreža ni raztrgala. ¹² Jezus jim je rekel: »Pridite jest!« Toda nobeden izmed učencev si ga ni drznil vprašati: »Kdo si ti?«; vedeli so namreč, da je Gospod. ¹³ Jezus je prišel, vzel kruh in jim ga ponudil; in prav tako ribo. ¹⁴ To je bilo že tretjič, da se je Jezus razodel učencem, odkar je bil obujen od mrtvih.

OPIS PRIZORA:

Jezus je na obali jezera, kjer na žerjavici peče ribe. Kruh je ponovno na belem prtu kot navezava na sv. mašo saj je učence ponovno zbral okrog evharistije (lomljenja kruha). Učenci vlečejo ven mreže z ribami in v čolnu je prav tako veliko rib. Peter plava proti obali.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Dogodek, ko se Jezus prikaže sedmim učencem, zaključuje evangelij po Janezu. Janez Evangelist nas v svojem evangeliju vodi v izredne duhovne globine, zato ima vse pri njem globoko teološko razlago. Če je prav ta odlomek postavil prav za zaključek svojega evangelija, mora imeti zelo velik pomen. Po eni strani (kar je hitro vidno na zunaj) Jezus ponovno zbira učence okrog evharistije, ko jedo kruh in ribe, po drugi pa ima dogodek še drug pomen. Govori namreč o poslanstvu Petra in apostolov, da lovijo ribe; se pravi da gredo oznanjat ljudem evangelij. Ribe pri tem simbolizirajo ljudi, morje pa svet. To da uživajo ribe, bi lahko razlagali kot Jezusovo naročilo, naj se hranijo z doživljanjem duhovne tolažbe, ko Kristus sam po njih spreobrača ljudi, da postanejo kristjani.

V odlomku sta torej poudarjena evharistija (zbiranje skupnosti ob njej) ter poslanstvo oznanjevanja drugim ljudem. Tudi nas danes Kristus v moči evharistije pošilja oznanjat tja, kjerkoli živimo.

XIV. PRIHOD SVETEGA DUHA

Apostolska dela 2,1-13

2

¹ Ko je prišel binškošni dan, so bili vsi zbrani na istem kraju. ² Nenadoma je nastal z neba šum, kot bi se bližal silovit vihar, in napolnil vso hišo, kjer so se zadrževali. ³ Prikazali so se jim jeziki, podobni plamenom, ki so se razdelili, in nad vsakim je obstal po eden. ⁴ Vsi so bili napolnjeni s Svetim Duhom in začeli so govoriti v tujih jezikih, kakor jim je Duh dajal izgovarjati.

⁵ V Jeruzalemu so tedaj prebivali Judje, pobožni možje iz vseh narodov pod nebom. ⁶ Ko se je razširil glas o tem, se je zbrala množica ljudi, ki so bili vsi iz sebe, ker jih je vsakdo slišal govoriti v svojem jeziku. ⁷ Strmeli so, se čudili in govorili: »Glejte, ali niso vsi ti, ki govorijo, Galilejci?« ⁸ Kako, da jih slišimo vsak v svojem materinem jeziku? ⁹ Parti, Medijci in Elámci in tisti, ki prebivamo v Mezopotamiji, Judeji in Kapadokiji, v Pontu in Aziji, ¹⁰ v Frigiji in Pamfiliji, v Egiptu in v libijskih krajih blizu Cirene, in mi iz Rima, ki se zdaj mudimo tukaj, ¹¹ Judje in spreobrnjenci, Krečani in Arabci – vsi jih slišimo, kako v naših jezikih oznanjajo velika Božja dela!« ¹² Vsi so bili osupli in si tega niso znali razložiti. Drug drugega so spraševali: »Kaj naj to pomeni?« ¹³ Nekateri pa so se norčevali in govorili: »Sladkega vina so se napili.«

OPIS PRIZORA:

Učenci so zbrani na enem kraju, v sredi med njimi pa je tudi Marija, Jezusova mati. Nad njimi so plameni. Vsi klečijo ker prejemajo Svetega Duha.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Prihod svetega Duha je po eni strani mejnik v oznanjevanju apostolov; takrat so namreč prejeli pogum za oznanjanje med ljudmi. Sveti Duh (ali Kristusov Duh, kakor so ga imenovali v prvih krščanskih stoletjih) jim je dajal navdiha in ostale darove kot potrdilo Kristusove prisotnosti in pomoči, hkrati pa je gradil skupnost Cerkev. V sredi prve cerkvene skupnosti sedi Marija, ki je v svojem srcu nosila vse dogodke s Kristusom v zvezi od spočetja dalje in zato predstavlja prvo tradicijo Cerkev, prvi spomin Cerkev. Hkrati je tudi pričevalka za Kristusa preko lastne izkušnje. Po svetem Duhu je Kristus prisoten tudi danes med nami in dejansko konkretno deluje, pri praznovanju evharistije pa je Sveti Duh tisti, ki posveti darove kruha in vina v Jezusovo telo in kri oz. nas popelje ter pridruži temeljnemu dogodku Jezusove smrti in vstajenja.

XV. ŽIVLJENJE PRVIH VERNIKOV

Apostolska dela 2,42-47

⁴² Bili so stanovitni v nauku apostolov in v občestvu, v lomljenju kruha in v molitvah. ⁴³ Vse pa je v duši navdajal strah, zakaj po apostolih se je dogajalo veliko čudežev in znamenj. ⁴⁴ Vsi verniki so se družili med seboj in imeli vse skupno: ⁴⁵ prodajali so premoženje in imetje ter od tega delili vsem, kolikor je kdo potreboval. ⁴⁶ Dan za dnem so se enodušno in vztrajno zbirali v templju, lomili kruh po domovih ter uživali hrano z veseljem in preprostim srcem. ⁴⁷ Hvalili so Boga in vsi ljudje so jih imeli radi. Gospod pa jim je vsak dan pridruževal te, ki so našli odrešenje.

OPIS PRIZORA:

Vidimo katakombe, kjer so kristjani zbrani okrog oltarja pri lomljenju kruha in pitju iz keliha, kar sv. mašo povezuje z zadnjo večerjo. Jezus se daje vsakemu, zato ima vsak od prisotnih svoj kos kruha (že po razdelitvi, čemur bi danes rekli sv. obhajilo). Okoli vidimo postavljene hiše v obliki vasice, kjer imajo kristjani vse skupno. To je čas preganjane Cerkve, saj sv. mašo kristjani praznujejo na grobu mučenca. Ti grobovi so postali osnova za današnje oltarje v cerkvah, v katerih so vložene relikvije mučencev.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

V apostolskih delih beremo o prvih kristjanih, torej prvi Cerkvi, kako so živeli po prejetju svetega Duha: »Bili so stanovitni v nauku apostolov in v občestvu, v lomljenju kruha in v molitvah. (Apd 2, 42-47). V tem stavku so omenjene vse prvine evharistije: se pravi besedno bogoslužje (nauk apostolov), evharistično bogoslužje (lomljenje kruha), prošnje ter ostale molitve (molitev) in med vrsticami skupnost kristjanov sama, ki se zbira okrog evharistije. Živeli so v skupnostih in si vse delili.

Vendar pa je za kristjane kmalu prišlo okoli 240 let preganjanja: od Neronovega (l. 64) pa do Dioklecijanovega, ki je bilo najhujše (med leti 303 in 305). Znano je, da so se v Rimu in tudi drugod po rimskem imperiju kristjani večkrat zbirali v katakombah, grobovih pod zemljo, ki so bile značilna rimska pokopališča tistega obdobja. Tja so pokopavali tudi mučence. Mučenci so bili tisti, ki so umrli v preganjanju zaradi dejstva, da so kristjani. Ker je mučeništvo za Jezusa (martyria) pomenilo največje pričevanje vere, so bili prav mučenci prvi svetniki, ki so bili vsem ostalim zgled. Prav zato so na njihovih grobovih darovali sv. mašo, se zbirali k evharistiji, v zavesti, da so združeni z njimi in da mučenci prosijo zanje. Od maše na grobovih mučencev se je razvil današnji oltar z relikvijami (posmrtnimi ostanke mučencev in ostalih svetnikov) pri maši pa se tudi danes pridružujemo zboru svetnikov in angelov.

Tipične svetnice-mučenke tistega časa so: sv. Cecilija, sv. Lucija, sv. Perpetua in Felicita, sv. Agnes (Neža) ter med mučenci zlasti apostoli ter prvi papeži in škofje: sv. Peter, sv. Kalist, sv. Klemen...

V tem obdobju skupnost kristjanov doživlja Kristusovo trpljenje v evharistiji zelo blizu, saj so smrt zaradi Kristusa izkušali vsak dan. Tako v zgodovini Cerkve poznamo obdobja, ko je bolj poudarjeno trpljenje (izkušnja preganjanj, vojnega časa), ter obdobja, ko je bolj poudarjeno vstajenje (obdobja miru za kristjane). Kljub različnim poudarkom v različnih obdobjih sta oba elementa vedno najtesneje povezana. Skupnosti kristjanov ali Cerkev na ta način potuje skozi zgodovino.

XVI. EVHARISTIJA - NAŠE SREČANJE Z JEZUSOM

OPIS PRIZORA:

Vidimo posnetek draveljskega oltarja, na katerem so prizori našega vsakdanjega življenja, ki ga pri vsaki maši prinašamo na oltar. Sv. maša je smiselna, če vanjo prinašamo sebe, to kar živimo; trpljenje in veselje in tako vse naše življenje postaja evharistija, darovanje, lomljenje samih sebe z drugimi kot lomljenje kruha. Vidimo upodobljene ljudi v različnih poklicih in opravilih vsakdana kot so: učitelj, poslovnež, redovnice (tukaj usmiljenke), revež, duhovnik, delavec, zdravnik, medicinska sestra, bolnik, otroci, ministranti, znanstvenik (Einstein), lahko pa si vsak zamisli še druge, ki jih pozna (predvsem pa svojega) ter jih v srcu prinese na oltar.

TEOLOŠKA RAZLAGA:

Draveljski oltar na katerem so ljudje, ki opravljajo različne poklice, predstavlja našo sodobno evharistijo, v času in prostoru, kjer živimo. Vse kar delamo, za kar se trudimo, lahko položimo na mašni oltar, da Kristus vse to sprejme v svoje trpljenje in odreši z vstajenjem. Tako vse naše življenje, ki ga živimo, postane evharistija, maša, če ga le darujemo, izročamo Kristusu v molitvi, še posebej pa pri mašni daritvi ob prisotnosti krščanske skupnosti. Oltar je prostor, kjer se lahko prekine veriga zla. Zlo, ki so ga drugi naložili na nas ali smo si ga sami privzeli, nam ni potrebno prenašati naprej na druge ljudi, pač pa ga lahko izročimo Kristusu, ki jemlje nase vse grehe sveta kot žrtveno jagnje. Tu je ventil, vrata, skozi katere zlo lahko spravljamo s sveta.